

Nye anbefalinger for håndtering av parasitter hos sau

Forfatter

Siv Svendsen, Animalia

Sammendrag

Det er utarbeidet nye anbefalinger for håndtering av innvendige og utvendige parasitter (snyltere) hos sau. Anbefalingene er laget i et samarbeid mellom Animalia, NMBU Veterinærhøgskolen, Veterinærinstituttet, Statens legemiddelverk og Team småfe i Nortura. Veterinærer, sauebønder og beitelag bør gjøre seg kjent med de nye anbefalingene. Vi vil her presisere noen viktige råd om parasittbehandling.

Publisert

2021

Referanse

Sau og Geit nr. 2/2021

Utskriftsdato

27.03.2025 www.fag.nsg.no

Nye anbefalinger for håndtering av parasitter hos sau

Av: Helsetjenesten for Sau, Animalia

Det er utarbeidet nye anbefalinger for håndtering av innvendige og utvendige parasitter (snyltere) hos sau. Anbefalingene er laget i et samarbeid mellom Animalia, NMBU Veterinærhøgskolen, Veterinærinstituttet, Statens legemiddelverk og Team småfe i Nortura. Veterinærer, sauebønder og beitelag bør gjøre seg kjent med de nye anbefalingene. Vi vil her presisere noen viktige råd om parasittbehandling.

Klima

Hvor i landet du bor (klima) har mye å si for hvilke parasitter som gir problemer, og

flere av parasittene som krever spesielle behandlingsopplegg gir problemer bare i enkelte områder. Dette kan skape forvirring og føre til unødvendige behandlinger i andre områder.

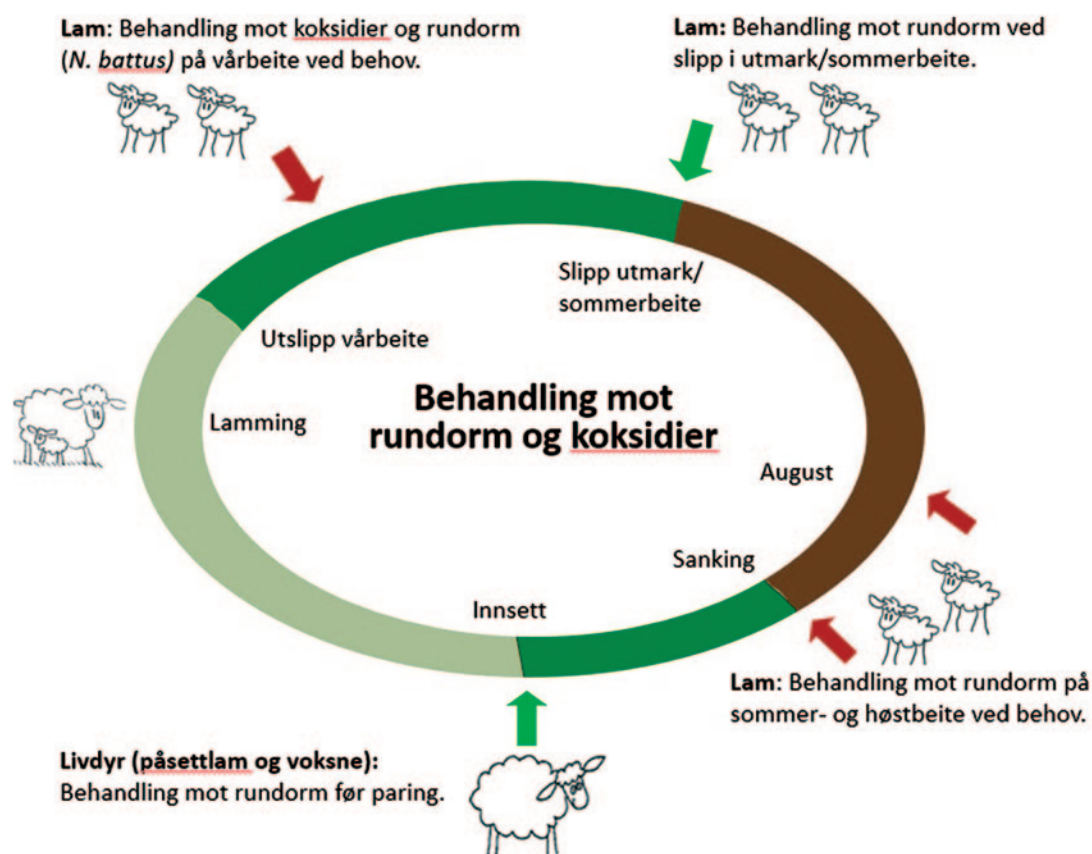
Kjernebehandling og tilleggsbehandling

For at det skal bli lettere å få oversikt, skiller vi mellom to behandlingsopplegg: **Kjernebehandling** omfatter behandlinger mot rundorm som er nødvendig i de fleste saubesetninger i Norge. All parasittbehandling ut over dette, er **tilleggsbehandling** som kun skal brukes ved

problemer/sjukdom pga. ulike parasitter, f.eks. *Haemonchus* (blodsugende løpeorm), koksidier, store leverikter, flått og fluelarver. Behovet for tilleggsbehandlinger vurderes i samråd med lokal veterinær ut fra symptomer, prøvetaking (avføringsprøver) og driftsforhold/beitebruk. Tilleggsbehandling må ofte tilpasses ut fra hvordan problemet arter seg.

Behandling mot rundorm (ormekur)

Parasittmidlene som benyttes mot rundorm er **hvit gruppe/benzimidazoler** (Panacur vet.®, Valbazen vet.®, Curaverim vet.®) og **blank gruppe/avermektiner** (Ivomec vet.®,

Figur 1. Kjernebehandling (grønn pil): Det er vanligvis nødvendig å behandle livdyr mot rundorm før paring, og lam ved slipp i utmark/sommerbeite. Tilleggsbehandling (rød pil) – kun ved behov: Behandling av lam mot koksidier en uke etter utslipp på vårbeite, og rundormen *N. battus* to uker etter utslipp på vårbeite. Tidspunkt for behandling mot rundorm på sommer- og høstbeite vurderes ut fra prøvetaking. Illustrasjon: Åshild Ø. Våge

Ivermax®, Dectomax®). Det anbefales fortsatt å veksle mellom hvit og blank gruppe med to til tre års mellomrom.

Følgende behandlingsopplegg (kjernebehandling) er nødvendig i de fleste sauebesetninger i Norge for å unngå sjukdom og nedsatt produksjon pga. rundorm:

- **Høst: Livdyr (påsettlam og voksne sauer)** behandles før paring. Denne behandlingen bør gis etter innsett hvis sauene oppstalles inne om vinteren, og (hvis mulig) etter det har kommet frost hvis de går ute hele/deler av vinteren.
- **Vår: Lam** behandles ved slipp i utmark, eller 3-5 uker etter utslipp på vårbeite ved bruk av innmarksbeite om sommeren - vurder beiteskifte i forbindelse med behandlingen. Ved helårs utegang (villsaudrift) er det mest aktuelt å behandle lammene i forbindelse med at flokken samles for klipping og slipp på sommerbeite. **Voksne søyer og åringer** skal i utgangspunktet ikke behandles. Unntaket er enkelt dyr som er spesielt tynne, sjuke eller har symptomer på parasitter.

I en del besetninger/beitelag er det vanlig praksis å behandle alle søyer ved slipp i utmark. Dette er som regel unødvendig, og kan bidra til utvikling av resistens. Besetninger som pleier å behandle søyene ved slipp i utmark, bør ta avføringsprøver for å sjekke om behandlingen er nødvendig. Vi vil oppfordre til å bruke penger i beitelaget til dette formålet.

Behandling mot koksidier

Tilleggsbehandling av lam med toltrazuril (Baycoxine®, Baycox®, Chanox®) mot koksidier er nødvendig i en del besetninger. **Voksne dyr** skal *ikke* behandles. Behandlingen har best effekt etter smitteopptak, men før sjukdom utvikles. Behandlingstidspunktet må derfor tilpasses ut fra forhold i besetningen:

- Som utgangspunkt anbefales puljevis behandling ca. en uke etter utslipp. Ved sjukdom i perioden rundt utslipp (mest aktuelt i flokker som står lenge inne på tett golv), anbefales puljevis behandling ved utslipp.
- Erfaring fra tidligere år om når koksidiøse vanligvis opptrer, er nyttig å ta med i vurderingen. Det er ofte et godt utgangspunkt å behandle ca. en uke før lammene vanligvis får diaré.

Forebyggende behandling mot koksidiøse hos lam er utbredt i Norge, og i mange flokker behandles alle lam hvert år uten nærmere vurdering av behovet. Ved høyt smittepress pga. intensiv bruk av

vårbeitene er dette ofte nødvendig for å unngå sjukdom, men i en del besetninger er det mulig å redusere behandlingsomfanget. Norge er det første landet i verden der det er påvist resistens mot toltrazuril hos koksidier hos sau. Dette er bekymringsfullt, og det fins per i dag ingen alternative midler mot koksidiøse. Vi må derfor i større grad vurdere behovet for behandling ut fra hvilke lam som er mest utsatt for sjukdom og smittepress på vårbeitene.

De nye anbefalingene i sin helhet er publisert som brosjyrer på våre nettsider (scan QR koden med din mobil).
